

GENERATIES EN GEZINNEN

HUN REILEN EN ZEILEN SEDERT DE JAREN ZESTIG

R. LESTHAEGHE en W. DUMON (red.)

VOORWOORD

Het demografisch landschap is sedert het midden van de jaren zestig grondig veranderd in nagenoeg alle geïndustrialiseerde westerse landen. Zowat van Finland tot Nieuw Zeeland. Na de aanvankelijke heropleving van nuptialiteit en vruchtbaarheid in de eerste 20 jaar na Wereldoorlog II, komt een kentering die tot heden voortduurt en die vooral gekenmerkt wordt door een uitstel van huwelijken en geboorten. Aanvankelijk dacht men dat uitstel inzake voortplanting door een inhaalbeweging op wat latere leeftijd zou gecompenseerd worden, maar na 15 jaar observatie is het duidelijk dat uitstel wel degelijk in een belangrijke mate tot afstel leidt. De verminderde huwelijksbereidheid wordt gedeeltelijk ondervangen door een toename van ongehuwd samenwonen bij jonge adulten, doch deze nieuwe vorm van partnerrelatie heeft zich in ons land nog niet in dezelfde mate doorgezet als in Nederland of Duitsland. Van een Scandinavisch patroon met zeer hoge cijfers van ongehuwd samenwonen met procreatie is er in België helemaal geen sprake. Daarbij komt dat de echtscheidingskansen sterk zijn toegenomen en dat hertrouw slinkt. De gezinssamenstelling ondergaat hierdoor verschuivingen in de richting van meer éénpersoonsgezinnen en éénoudergezinnen geleid door individuen jonger dan 50 jaar.

Deze veranderingen zijn zowel geassocieerd met waardenverandering als met economische conjunctuur. Zij veroorzaken nu reeds veranderingen in het profiel van de inkomensverdeling naar leeftijd en gezinstype en worden in verband gebracht met de nieuwe armoede en de feminisatie van inkomensonzekerheid. Individuen hebben zich derhalve steeds meer en meer teruggetrokken uit een "burgerlijke en institutionele" context van gezinsvorming en -uitbouw, maar de "nieuwe vrijheid" heeft ook zijn schaduwkanten, zowel voor de betrokkenen (en inzonderheid vrouwen met een zwakkere inkomenspositie), als voor de gemeenschap. Het terugplooiën van de welvaartstaat, de economische conjunctuur en de veranderende gezinspatronen ageren immers tesamen in een effect-versterkende combinatie en produceren nieuwe vormen van ongelijkheid.

Het Tijdschrift voor Sociologie vond dan ook dat de tijd gekomen was om even de balans op te maken voor Vlaanderen, en dit in de vorm van een themanummer. Demografen en

gezins sociologen van bijna alle Vlaamse universiteiten leveren hier de resultaten van onderzoek dat grotendeels gedurende de jaren tachtig werd uitgevoerd. Zij maken gebruik van ambtelijke statistiek en vooral van survey-onderzoek. Deze laatste bron is trouwens bijzonder belangrijk geworden, gezien de ambtelijke statistiek slechts een klein deel van de problematiek kan beschrijven. Het belang van *grondige* enquêtes zal trouwens in deze toenemen, niet alleen als voornaamste bron van gegevens, maar ook omdat nieuwe technieken ontwikkeld worden om de levenslopen van personen statistisch in kaart te brengen en te vergelijken. Het *sequentiële* verloop van de gebeurtenissen, zowel van demografische, sociale of economische aard, kan hierdoor veel beter worden gevat dan met de klassieke multi-variate methoden.

Daartegenover staat dat tal van instanties een toenemende interesse vertonen om de resultaten te kennen van dergelijk onderzoek, maar de dataverzameling zelf slechts met mondjesmaat ondersteunen. Wie een survey wil starten - en dat is een arbeidsintensieve bezigheid - moet vele deuren platlopen om de middelen te verwerven. De maatschappijwetenschappen worden, uitgerekend in deze jaren van versnelde verandering en nieuwe problematiek, ook naar een toestand van verschaald overleven teruggewezen.

Wij zijn ervan overtuigd dat dit themanummer zal aantonen dat dit ten onrechte is. De massale groei van computercapaciteit staat immers in sterke tegenstelling met het achterblijven van informatieverzameling via survey-onderzoek. De oogst groeit niet in verhouding tot het aantal molens. Dit is een teken aan de wand voor het beleid in de sociale sector dat zich, net zoals het beleid in de economische sectoren, ook moet steunen op representatieve informatie. Er is dienaangaande géén "hard" en "soft" sector.

R. Lesthaeghe en W. Dumon (red)